ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքային «Կումայրի» օրաթերթի հավելված

1991 թ. Մարտ։ № 18։ Գինը՝ 50 կոպ.

Երևան։ Օդանավակայանը։ Այստեղ մի քանի րոպեն մեկ ավելի վայրէջք բուժօգնության էին մեկնում ռազմական և քաղաքացիական ինքնաթիռներն ու ուղղաթիռներ։

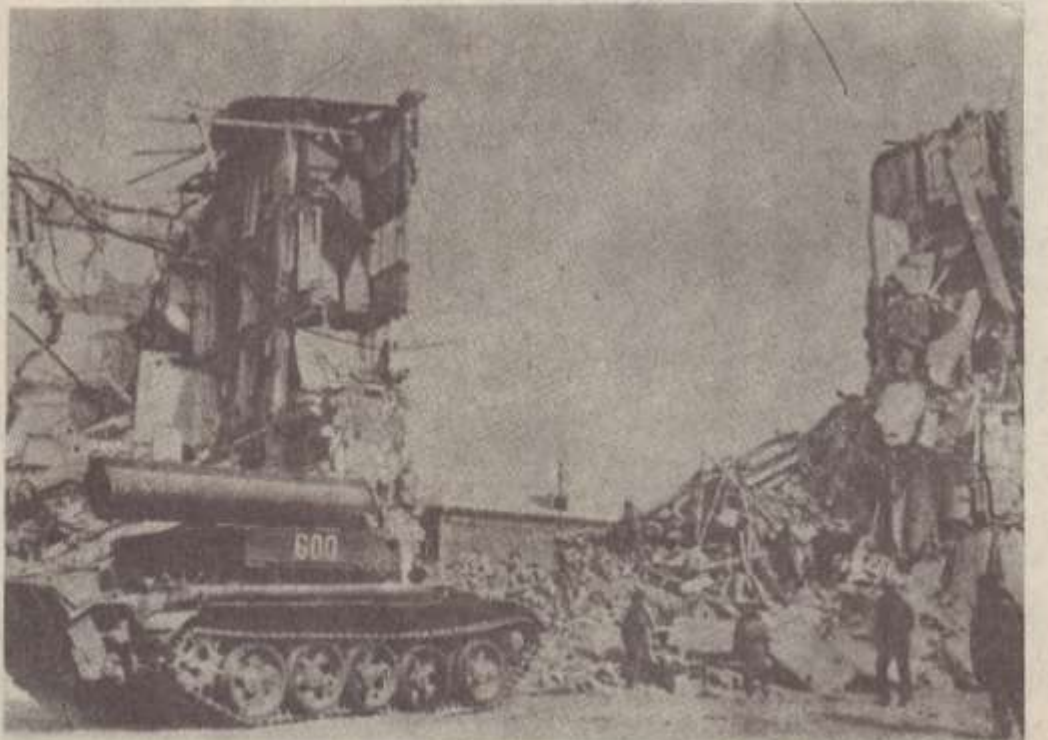

Լենինական. փլատակների մաքրումը։

Սպիտակ։ Ուկրաինական շինարարները առաջին տների հիմքերը գցելիս։

Երևան. «Զվարթնոց» օդանավակայանը։ Դեկտեմբերի 12-ին ժամանած ֆրանսիացի փրկարարները։

Օ Ր Վ Ա   Փ Ո Ս Տ Ի Ց

Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին Կովկասյան ճոռներից մինչև Բեռլին անցել եմ դիակների վրայով և արյան միջով: Սակայն իմ աչքերը չեն արցունքոտվել: Բայց երբ լսեցի, թե ինչ է տեղի ունեցել մեր հանրապետությունում, լաց եղա:

Հարգելի խմբագրություն, խնդրում եմ ձեր թերթի միջոցով Հայրենական պատերազմի հաշմանդամների և անձամբ իմ անունից շնորհակալություն հայտնել Ապարանի շրջանի երիտասարդությանը, որոնք առաջինն են ձեռք մեկնել, հասել տուժածներին օգնության:

ՌՈՒԲԵՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
Հայրենական պատերազմի հաշմանդամ

... Զինվորական բժիշկ եմ՝ թոշակառու: Կարող եմ օգնել: Իմ հասցեն է՝ ԿՈՒՐՍԿ, ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԿՈՄԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅԱՆ ՊՈՂՈՏԱ № 111, բն. 91:

Ա. ՆՈՎՈՄԻՆՍԿԻ
(«Իզվեստիա» 9 դեկտեմբերի, 1988 թ.)

Մեր ժողովրդին խոր ցավակցություն ենք հայտնում երկրաշարժի հետևանքով ունեցած բազմաթիվ զոհերի կապակցությամբ: Այս ծանր պահին Իժևսկի մեխանիկական ինստիտուտի հայ ուսանողները ձեզ հետ են: Ցավում ենք, որ չենք կարող մասնակցել երկրաշարժի հետևանքների վերացմանը:

ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ
Իժևսկի մեխանիկական ինստիտուտի ԷՀՄ-ի պետ

Հարգելի խմբագրություն, ձեր թերթի միջոցով մեր խորին ցավակցությունն ենք հայտնում երկրաշարժից զոհվածների հարազատներին ու մտերիմներին:

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ եղբայրներ,
ԽԱՉԱՏՐՅԱՆՆԵՐ
(Լենինգրադի մարզ, Կոլպինո)

Լուսանկարը՝ Հ. Կարապետյանի

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ԱՐՀԱՎԻՐՔԸ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒՄ

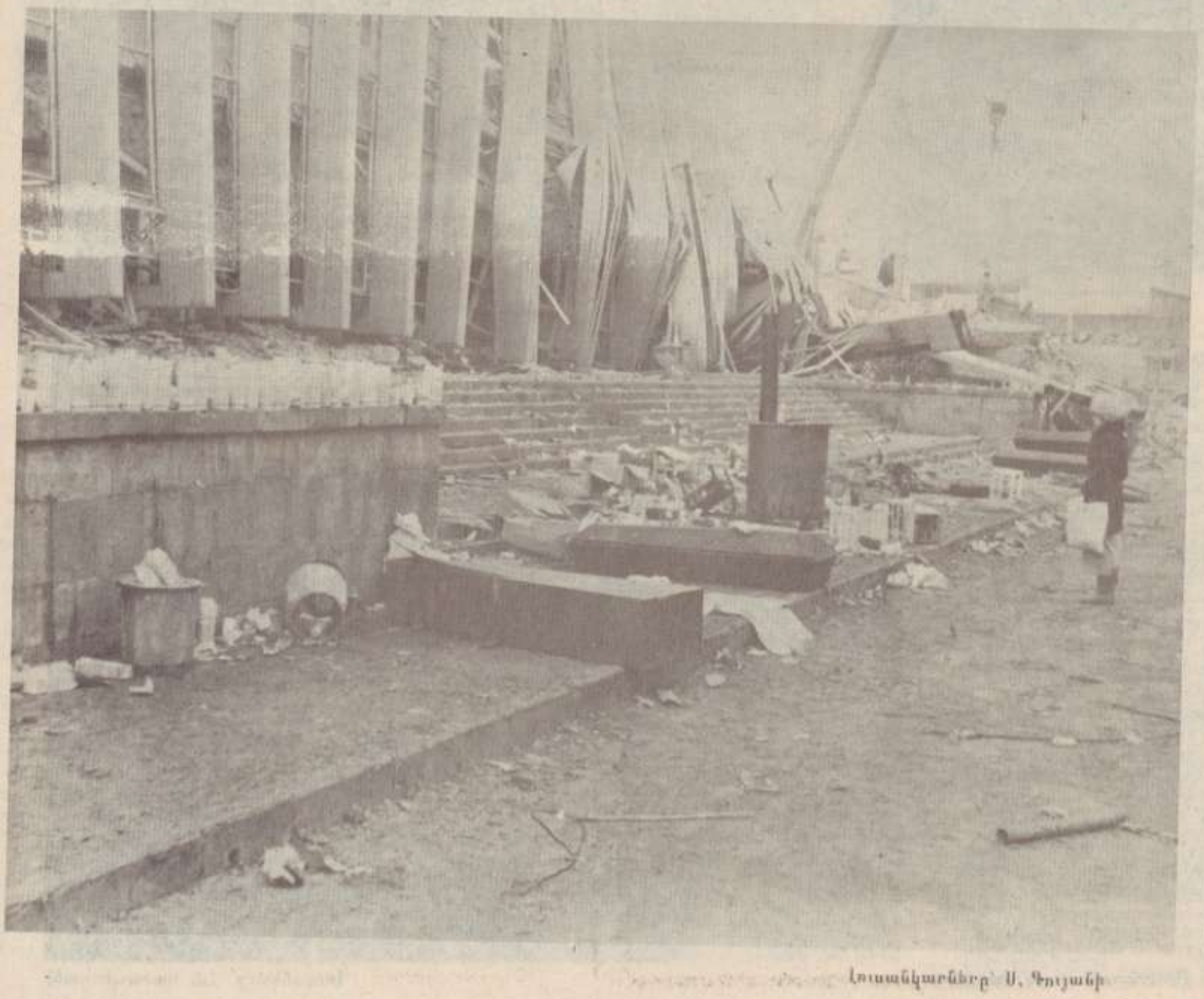

Լուսանկարները՝ Ս. Գույանի

ՈՐՊԵՍ ՍԵՓԱԿԱՆ ՑԱՎ

ԹԲԻԼԻՍԻ, 8 դեկտեմբերի: (ՏԱՍՍ-ի թղթակից Լ. Գագուա): Այսօր Հայաստան մեկնեց վնասվածքաբանների, վերակենդանացնող բժիշկների, վիրաբույժների, բուժքույրերի բրիգադը՝ բրվով 40 մարդ: Վրաստանի վնասվածքաբանության կենտրոնի փորձառու բժիշկներին ընտրել է խորհրդային հայտնի վնասվածքաբան, լենինյան և պետական մրցանակների դափնեկիր Օթար Գուդուշաուրին: Նրանք համարյա բոլորն էլ վերջինիս աշակերտներն են: Նրա կլինիկան արդեն ընդունել է երկրաշարժի շրջաններից բերված առաջին վիրավորներին:

— Հիմնականում մանկաբույժներից կազմված երկրորդ բրիգադն է ուղարկվում Լենինական, Կիրովական և աղետի մյուս շրջանները,— ՏԱՍՍ-ի թղթակցին ասաց Վրացական ԽՍՀ առողջապահության նախարար Ի. Մենագարիշվիլին:— Երեկ աղետի շրջաններ մեկնեցին ավտոգնացքներ՝ բեռնված դեղորայքով, արյանը փոխարինող պրեպարատներով, արյան փոխներարկման մեկանգամյա օգտագործման համակարգերով: Հարյուրավոր դոնորներ՝ հանրապետությունում բնակվող ամենատարբեր ազգությունների մարդիկ, ցանկություն են հայտնել անհատույց արյուն տալ հայ եղբայրների համար: Բժիշկների երկու բրիգադներ են մեկնել Բոգդանովկա և Ախալցխա, Հայաստանի սահմանակից վրացական շրջանները, որոնց հիվանդանոցներ են բերվել արդեն ավելի քան 200 տուժածներ: 500 տեղ է պատրաստված Թբիլիսիի հիվանդանոցներում, 200 տեղ՝ Ռուսթավիի բուժհիմնարկներում:

Ա Զ Գ Ա Կ Ի Ց Ն Ե Ր

ԱՍՏՂԻԿ ԱԾՈՏԻ ԱՆԱՆԻԿՅԱՆ

Ծնվել է 1926 թ., թոշակառու էր: Դեկտեմբերի 7-ին, ինչպես միշտ, թոռնիկներին սովորականի նման ուղեկցում է դպրոց ու վերադառնում տուն: Նոր էր մտել ներս ու չէր հասցրել նույնիսկ վերարկուն հանել, երբ... վայրկյանների ընթացքում ավերակների վերածվեց շենքը, ուր իր մահկանացուն կնքեց սիրագորով տատը՝ Աստղիկ Անանիկյանը:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՌԱՖԻԿԻ ԱՆԱՆԻԿՅԱՆ

Ծնվել է 1953 թվականին: Վեց տարեկան հասակում զրկվելով հորից, մնում է մոր՝ Աստղիկի խնամակալության տակ: Ավարտել էր հաստոցաշինական տեխնիկումը և աշխատում էր հղկող հաստոցների գործարանում: Զինվորական ծառայությունից վերադառնալով, գործի էր անցել տրիկոտաժի ֆաբրիկայում որպես հերթավարպետ: Չարաբաստիկ օրվա այդ դաժան պահին, երբ մայրը կնքեց իր մահկանացուն, որդին՝ Մարտիրոսը նահատակվեց աներորդու բնակարանում վերջինիս ընտանիքի հետ միասին:

Զոհվեց Մարտիրոսը՝ թողնելով անչափահաս երկու որդիներին կնոջ՝ Կարինե Անանիկյանի խնամքին:

ՌՈՒԶԱՆՆԱ ՎՈԼՈԴՅԱՅԻ ԴԻԼԱՆՅԱՆ

Ծնվել է 1957 թվականին: Ավարտել է ԹԱՄ-ի տեխնիկումը և աշխատում էր գուլպա-նասկեղենի արտադրական միավորումում, ապա ԹԱՄ-ի հատուկ նախագծային կոնստրուկտորական բյուրոյում որպես տեխնոլոգ: Գտնվելով հերթական արձակուրդում, մղձավանջային այդ օրը իր երկու փոքրիկներին մանկապարտեզ ուղեկցելուց հետո, Ռուզաննան զբաղված էր տնային գործերով, որն ընդհատվեց մոր՝ Օսյա Դիլանյանի հեռախոսազանգով: Մի քանի վայրկյան տևած այդ խոսակցության ժամանակ ըսկսվեց աղետը: Փլատակների վերածվեց Ախուրյանի նրա գեղեցիկ բնակարանը: Անմեղ զոհ դարձավ Ռուզաննան՝ կիսատ թողնելով բազում հույսեր ու նպատակներ:

ՍԵՐԳԵՅ ՍԱՇԱՅԻ ՄԱՑԱԿՅԱՆ

Ծնվել է 1952 թվականին, ավարտել թեթև արդյունաբերության տեխնիկումը և աշխատանքի անցել գուլպեղենի արտադրական միավորումում որպես հերթավարպետ: Այդ օրը աշխատավայրում ընդմիջումից հետո արտադրամասը նորից սկսեց աշխուժանալ, ամեն մեկը գրավեց իր տեղը: Սակայն այդ աշխուժությունը երկար չտևեց: Հանկարծակի հասած վտանգը ընդհատեց ամեն ինչ: Սերգեյը չէր հասցրել հուսադրել իր բանվորուհիներին, երբ գործող-թողարկող արտադրամասի հսկայական շենքը վերածվեց փլատակների: Լռեց ամեն ինչ: Զոհվեց Սերգեյ Մացակյանը՝ որբացնելով իր 4 որդիներին:

ԱՐՏՈՒՐ ՀԱՅԿԻ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Ծնվել է 1979 թ., սովորել Նեկրասովի անվան դպրոցի 3-րդ դասարանում: Սովորում էր բարձր առաջադիմությամբ, խելացի ու կարգապահ աշակերտ էր: Արտուշը Լենինականի Առասպել դպրաթատրոնի սան էր նաև, շատ էր սիրում արտասանել Սիլվա Կապուտիկյանի, Համո Սահյանի, Շիրազի ու Չարենցի բանաստեղծությունները: Վերջիններս նրա ձայնագրությամբ պահպանվում են մինչև այսօր: Դեկտեմբերի 7-ին, աղետից մեկ ժամ առաջ, պատրաստվում էր դպրոց գնալ: Վարդբաղի առաջին թաղամասի, 1-ին միկրոշրջանի 8-րդ շենքի փլատակների տակ զոհվեց Արտուշ Մելքոնյանը, որի փոքրիկ ձեռքերում մնացել էր մի թուղթ՝ Կոմիտասի «Ով մեծասքանչ դու լեզու» բանաստեղծությունը:

ԿԱՐԻՆԵ ԳՈՒՐԳԵՆԻ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ

Կարինեն ծնվել է 1981 թ. հոկտեմբերի 8-ին: Ժպտերես, փայլուն ու խելացի աչքերով, կարմրաթշիկ մի աղջիկ էր նա, որի 7 տարին նոր էր բոլորել: Ընդամենը երեք ամիս էր, ինչ հաճախում էր դպրոց, որին այնքան երկար էր սպասել, այնքան երազել, այնքան «դպրոց-դպրոց» խաղացել: Սիրում էր կյանքը, ընկերությունը, սիրում էր ծաղիկներ, իսկ ամենից ավելի վարդ: Վարդի պես ինքն էլ էր սկսել բացվել ու գեղեցկանալ:

Չգիտես ինչպիսի նախազգացում էր ունեցել դեկտեմբերի 6-ին, երբ ասել էր. «Մայրիկ, ես վախենում եմ մեռնելուց, ես չեմ ուզում մեռնել, ես ուզում եմ ապրել, դպրոց գնալ, բժշկուհի դառնալ...»:

Այդ ճակատագրական օրը քնից արթնացավ անտրամադիր, ասես ինչ-որ երազից վախեցած ու առանց նախաճաշելու, մայրիկից վերջին համբույրը ստանալով, գնաց դպրոց ու ճանապարհին՝ «Մանկական աշխարհի» փլատակների տակ զոհվեց փոքրիկ Կարինեն:

ՍՈՆՅԱ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆԸ ծնվել է 1961 թվականի նոյեմբերի 27-ին, Լենինականում: Սովորել և ավարտել է Րաֆֆու անվան միջնակարգ դպրոցը, ապա գերազանցության դիպլոմով վերջացրել առևտրի ուսումնարանը: 1984 թվականից աշխատում էր տրիկոտաժի արտադրական միավորումում, իսկ 1987 թվականի ապրիլից՝ քաղաքի հանրախանութում, որտեղ էլ...

Հեռացավ Սոնյան՝ թողնելով ամուսնուն ու երկու փոքրիկներին՝ Անիին ու Սարիկին: Դաժան մահվանը հաղթելու հնար չեղավ, և Սոնյային հողին հանձնեցին այն օրը, երբ լրանում էր նրա երջանիկ ամուսնության վեցերորդ տարին: Մեծ է Սոնյայի կորստյան վիշտը, անհուն ծանր: Բոլոր նրան ճանաչողները այսօր հուզմունքով ու արցունքախառն աչքերով են խոսում այդ բարի ու քնքուշ աղջկա, հիանալի մարդու մասին: Չեն ուզում հավատալ, որ այլևս չկա նա, որ արհավիրքը չխնայեց նաև նրան...

Տանն այսօր ամեն, ամեն ինչ հիշեցնում է Սոնյային՝ խնամքով ու ճաշակով դասավորված իրեր, իր իսկ ձեռքերով կարված շորեր (սիրում էր դերձակի մասնագիտությունը)...

ԱՇՈՏ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

ՇԻՐԱԿ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Մ Ղ Ձ Ա Վ Ա Ն Ջ

Վախն է վախենում հիմա ինձանից,
Երբ վեր եմ թռչում անքուն իմ քնից,—
Եվ ամեն գիշեր՝
Նորից ու նորից...
Նույն պատկերներն են կրկնվում դարձյալ,
Ու ես դառնում եմ դեկտեմբեր մռայլ՝
Ցոլք խաչերի վրա բարձրացած...
Ցոլք խաչերի թևերին խաչված՝
Ես տեսնում եմ ձեզ ադամնաձագեր,
Որ թփրտում եք ձեր արյան մեջ,
Դեռ թպրտում եք՝
Ճերմակ թևերով ձեր արյունոտված...
Ու ցնորվում է գիշերը ինձ հետ,
Երբ ես տեսնում եմ գլուխս հանկարծ՝
Ընկած հատակին, ոտքերիս առաջ՝
Յոք-վերքի չքեղ գմբեթի նման...
Ու ես չվարել ու բառ չեմ գտնում.
Որ մի անուն տամ այդ ԱՆԱՆՈՒՆԻՆ,
Որ մի բան ասեմ թեկուզ ինքս-ինձ,
Որ ցավիս տերը իմանամ գոնե...
Կրկին գիշերվա կեսին արթնացել,
Խուլ ու համրի պես լռվել-մնացել,
Նստել եմ բախտին այն Շիրակի հետ,
Այն Շիրակի հետ, որ հիմա չկա...
Այդպես՝ վեր թռել իմ անքուն քնից,
Առանց ինձ, մենակ նստել եմ բախտին՝
Անզգայության թանձր մշուշում...
Սակայն մի պահ ինքս-ինձ բռնում
Գերսեռումի ակնթարթի մեջ՝
Վերադառնալով զգում եմ հանկարծ՝
Շատ նոր բառ է հարկավոր գտնել,
Կամ թե ստեղծել...
Իմ մեջ պրկվում է մի լար մինչև վերջ
Ու կտրվում է անկարողությամբ,
Բայց ոչ գտնում եմ և ոչ էլ հիշում.—
Չկա այդ բառը
Ու չի ստեղծվի՝ անգամ անիծված
Սատանաների բառարաններում...
Եվ այդ անանուն առեղծվածի տակ
Դարձել եմ մի բառ փոշի-փլատակ,
Իրական ու պարզ և անիրական՝
Ինչպես քաղաքը իմ անհական:
... Եվ նրանք, սակայն.—
Ոչ մահացել են,
Եվ ոչ էլ զոհվել,
Եվ անգամ բնավ չեն նահատակվել...
Պարզապես չկան,
Եղել են՝ չկան.
Չկան այն բառի նման չծնված՝
Որով անուն տամ այս ԱՆԱՆՈՒՆԻՆ.
Ես մատաղ լինեմ ձեր անուններին.—
Հիմա տանում եմ ես ԱՆՏԱՆԵԼԻՆ,
Որ իմ խաչն է սև, գիրը ճակատի...
Երկնային պատի՞ժ, անեծք էր արդյո՞ք,
Որ թափվեց գլխին իմ ժողովրդի
Ու բույլ-բույլ քաղեց ծաղիկն իմ ցեղի...
... Եվ ծաղիկների արյունն է հոսում

(Շարունակությունը՝ 6-րդ էջում)

ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԱՇՈՏԻ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Ծնվել է 1957 թ. Լենինականում: Ավարտել է № 35 դպրոցը: Ընդունվել և ավարտել է պոլիտեխնիկական ինստիտուտի Լենինականի մասնաճյուղը: Աշխատում էր դարբնոցամամլիչային սարքավորումների գործարանում որպես ինժեներ: Հմայիչ գեղեցկությամբ այս կինն ուներ երկու անչափահաս երեխաներ. Սիրված էր ողջ կոլեկտիվի և բոլոր ճանաչողների ու մերձավորների շրջանում իր լավ բնավորության, բարեհոգի վերաբերմունքի, կիրթ վարվելակերպի, գիտելիքների և գործիմացության շնորհիվ:

Դարանակալ աղետը Շուշանիկին գտավ տանը...:

ՄԱՐԻԱՄ ՏՈՒԻԿԻ ԹՈՐՈՍՅԱՆԸ ծնվել է 1973 թվականին: Սովորում էր Արտյոմ Պետրոսյանի անվան դպրոցի 9-րդ դասարանում, որտեղ էլ կյանքից հեռացավ հարյուրավոր երեխաների հետ, իր սիրելի ընկերուհիներից փաթաթված:

Լավ էր սովորում, երազում՝ դառնալ բժշկուհի: Շատ սիրով մասնակցում էր պիոներների պալատում գործող խմբակի աշխատանքներին, պետավտոտեսչության խմբակի բուժքույրն էր: Այս լուսանկարը պատկերում է Մարիամի կարճատև կյանքի ամենաերջանիկ օրը. հանրապետական մրցույթում նա ամենից լավ էր հանդես եկել և գրավել առաջին տեղը:

ՋԵՄՄԱ (ԷՄՄԱ) ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ծնվ. 1929 թ. դեկտեմբերի 26-ին, Լենինական քաղաքում: 1956 թ. աշխատել է գուլպեղենի արտադրական միավորման գլխամասային ֆաբրիկայում: Կոստոռն տեղամասում տեսակավորող էր, աշխատանքի վետերան, փորձված դաստիարակ, սիրված ու հարգված անձնավորություն: Երկրաշարժի ժամանակ գտնվում էր աշխատանքի վայրում: Եվ մինչև այսօր դեռ փնտրում ենք կորած, անմեռ զոհերի մեջ: Գուցե մի հրա՞շք կատարվի: Հարազատները ու գործընկերները դեռ հույսերը չեն կորցրել, որ կարող են Ջեմմա Հովհաննիսյանի տեսությանն արժանանալ:

ԱՐՈՒՍՅԱԿ ԳԵՎՈՐԳԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Ծնվել է 1961 թվականին, Լենինականում: № 12 դպրոցն ավարտելուց հետո, Արուսյակն աշխատանքի անցավ «Լենկոշ» ֆաբրիկայում: Ամուսնացավ 1981 թվականին, ուներ երկու երեխաներ՝ Սարգիսը և Նելլին: Մինչև 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ը աշխատում էր ֆաբրիկայում, որտեղ և իր ընկերուհիների հետ միասին մնաց փլվածքների տակ: Նրան գտան աղետից 6 օր անց: Դաժան, անգութ աղետ...Գեղեցիկ, խելացի աչքերով նրա բալիկները, ավաղ, ժամանակից շուտ մնացին...

ՀԵՆՐԻԿ ԱՐԱՐԱՏԻ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ծնվել էր 1937 թ., Լենինականում: Սովորել և ավարտել է Սունդուկյանի անվան № 20 դպրոցը, այնուհետև Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը: Աշխատել է «Ստրոմմաշինա» գործարանում, Երևանի «Լազուր» միավորման Լենինականի մասնաճյուղում:

Չափազանց ընկերասեր, բանիմաց, կյանքով լեցուն, շնորհալի, անշահախնդիր մարդ էր:

Այդ օրը անհամբեր սպասում էր թոռնիկին, որին բերում էին Հեռավոր Արևելքից (ծնողները ծառայության մեջ էին), սակայն այդպես էլ չարժանացավ երազած քաղցր սպահին: Զոհվեց տանը (Սպանդար 26, բն. 8), մորը գրկած...

ԼՈՒՍՎԱՐԴ ԱՇՈՏԻ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Ծնվել է 1958 թ. Լենինականում: Ավարտել է Աղայանի անվան դպրոցը: Երկար տարիներ աշխատել է տեքստիլ կոմբինատի լաբորատորիայում: Աշխատանքային ընկերների և ընտանիքի սիրելին էր: Ուներ երեք երեխա:

Մահացել է տանը, 19-ամյա դստեր՝ Վերգինեի հետ:

ՎԵՐԳԻՆԵ ՎԱՆԻԿԻ ՀԱԿՈԲՅԱՆԸ ծնվել է 1970 թ., Լենինականում: Հաջողությամբ ավարտել է № 23 դպրոցը, ընդունվել պոլիտեխնիկական ինստիտուտ: Բանիմաց, խելացի ու շնորհաշատ էր: Ազատ ժամանակը զբաղվում էր երաժշտությամբ: Ճշտախոս էր, սիրում էր կյանքը: Մահացավ նորաբողբոջ հասակում:

ԳՈՀԱՐ ՀԱԿՈԲԻ ԳՅՈՒՐՋՅԱՆ

Ծնվել է 1952 թ. Լենինականում: Սովորել և ավարտել է Նալբանդյանի անվան միջնակարգ դպրոցը:

Ամուսնացած էր, աշխատում էր «Միկրոէլեկտրաշարժիչ» գործարանում: Տարերային աղետի օրը Գոհարն էլ գործարանում էր, տարված իր աշխատանքով: Չզգաց, թե ի՞նչ կատարվեց, այդ ի՞նչ ահռելի [illegible]ով «ճարճատեց» երկրի ընդերքը [illegible] և Գոհար Գյուրջյանն էլ դա[illegible]ձավ անմեղ նահատակ:

ՆԱՐԻՆԵ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

Ծնվել է 1969 թվականի հոկտեմբերի 22-ին, Լենինականում: Սովորել է Սունդուկյանի անվան միջնակարգ դպրոցում, որն ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել ոսկերիչների «Օմեգա» գործարանում:

Նարինեն համեստ և խելացի աղջիկ էր, գոհ ամեն ինչից, մշտապես ուրախ ու զվարթ: Երեք ամիս էր, ինչ ամուսնացել էր և նոր պիտի մայր դառնար ու զգար մանկան քաղցրությունը...

Դաժան ճակատագիրը կըրճատեց Նարինեի երիտասարդ կյանքը, թողնելով միայն պայծառ ժպիտը և զրնգուն ձայնը հարազատների, գործընկերների հիշողության մեջ:

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆՆԵՐ. ԱՇՈՏ, ՍՈՒՍԱՆՆԱ ԵՎ ՔՆԱՐԻԿ

ԱՇՈՏ. ծնվել է 1947 թ. Լենինականում, ավարտել է Գոգոլի անվան միջնակարգ դպրոցը, ընդունվել է պոլիտեխնիկական ինստիտուտի Լենինականի մասնաճյուղը: Աշխատել է տեքստիլ կոմբինատում որպես էլեկտրիկ: 3 օր ողջ էր փլատակների տակ: Ուշացած օգնության պատճառով մահացավ:

ՍՈՒՍԱՆՆԱ. ծնվել է 1954 թ. Լենինականում, ավարտել է Պուշկինի անվան դպրոցը և թեթև արդյունաբերության տեխնիկումը: Աշխատել է կարի ֆաբրիկայում:

10 տարվա ընդմիջումից հետո ինչպիսի մեծ ուրախություն ապրեց, երբ ունեցավ առաջին երեխան, դեկտեմ[illegible] ծնվելու էր երկրորդ[illegible] երկար տարիներ ապրել է վարձով: Սեփական բնակարանում ապրեց ընդամենը 3 ամիս:

Մահացել են ընտանիքով, տանը:

Աշոտի և Սուսաննայի դուստրը՝ ՔՆԱՐԻԿԸ ծնվել է 1987 թ. օգոստոսի 6-ին: Տանը բերեց մեծ ուրախություն, այնքան երկար էին սպասել նրան: Նոր էր սկսել հայրիկ և մայրիկ արտաբերել Քնարիկը, երբ կործանիչ աղետը կնքեց մանկանացուն: «Տանը չէր պակասում ծիծաղը և պատճառը նա էր: Ինձ սիրում էին բոլոր հարազատներս: Այնքան լավ էր ապրելը...: Ինչու եղավ այս կորուստը, այս կործանարար աղետը չար...»:

ԼԻԴԱ ԱԶԱՏԻ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Ծնվել է 1958 թվականի հոկտեմբերի 1-ին: Մայր էր երկու արու զավակների: Աշխատում էր Շիրակացու փողոցում գտնվող խանութում: Կատակասեր էր ու բարի, ուրախ ու ժպտերես, կյանքով լեցուն, սիրում էր երգել: Բոլորի կողմից սիրված էր ու հարգված: Ընտանիքի համար հոգատար, հիանալի կին էր, անգնահատելի մայր: Առանց երեխաների կյանքը չէր պատկերացնում:

Երկրորդ օրն էր, ինչ արձակուրդի մեջ էր: Այդ օրերին մի տեսակ տխուր էր ու թախծոտ: Աղետի օրը իր սիրասուն զավակներին՝ Համլետին ու Հայկին դպրոց ուղարկելուց հետո տանը մնացել էր միայնակ և զոհ գնաց երկրաշարժին:

Գտնվեց միայն 16-րդ օրը: Ծաղկուն հասակում հեռացավ կյանքից, հարազատներին ու երեխաներին թողնելով խորը վշտի մեջ:

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ԱՐՄԵՆԱԿԻ ՍԱՐՈՅԱՆ

Ծնվել է 1953 թվականի նոյեմբերի 15-ին: 1958—59 ուսումնական տարում ընդունվել է Չարենցի անվան միջնակարգ դպրոցը, ավարտել 1969-ին: Այդ նույն տարում ուսումը շարունակել է Կիրովականի մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզմաթ ֆակուլտետի հեռակա բաժնում: Ուսմանը զուգընթաց 1971 թ. աշխատում էր պոլիտեխնիկական ինստիտուտի Կումայրիի մասնաճյուղի գրադարանում: Ինստիտուտն ավարտելուց հետո էլ չթողեց գրադարանավարի իր աշխատանքը, բոլորին գռհացնելով իր մոտեցմամբ, բարեկիրթ վերաբերմունքով:

Երեկոյան գտանք նրան փլված աշխատատեղում, բայց ոչինչ չօգնեց վերստին կյանք տալու ձագուկիս: Երևան տեղափոխելիս ինքնաթիռի մեջ ընդմիշտ կորցրինք Կարինեիս և Արտյոմիկիս քաղցր մայրիկին:

ՎԱՐԴՈՒՇ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՍԻՐԱՆՈՒՇ ԽԱՉԻԿԻ ԳՅՈՒԼՆԱԶԱՐՅԱՆ

Ծնվել է Լենինական քաղաքում 1970 թ.: Ավարտելով Նահումյանի անվան միջնակարգ դպրոցը, Սիրանուշը բախտը փորձեց մանկավարժական ինստիտուտի մեթոդիկայի բաժնում... Չհուսահատվեց: Աշխատանքի անցավ կահույքի ֆաբրիկայում, ուր և զոհվեց նախանաշելիս, փլատակների տակ, չհասցնելով տոնել իր 20 տարին: Նրա շուրթերին սառել էր «մայրիկ» բառը:

ՆՈՐՍՈՅԱՆ ՌԻՄԱ ԱՎԵՏԻՔԻ

Ծնվել է Թբիլիսի քաղաքում 1937 թ.: 8-ամյա կրթությունը ստանալուց հետո ամուսնացել է Լենինական քաղաքում: Շատ դառնություններով ու տանջանքներով պահել ու դաստիարակել է իր 3 երեխաներին և ամուսնու քրոջ 4 որբերին: Լինելով գեղեցկադեմ, գեղեցիկ էր նաև հոգով, էությամբ, ամեն-ամեն ինչով: Ամեն կերպ աշխատում էր հասնել բոլորին և այդպես էլ իր կյանքով փրկեց տղային ու հարսին, զոհելով իր կյանքը:

ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ ԾՈՎԻՆԱՐ ԱՐՍԵՆԻ

Ծնվել էր 1978 թ. հունվարի 1-ին՝ մեծ ուրախություն պատճառելով ինձ, քանի որ ես էլ էի ծնվել նույն ամսի նույն օրը: Շատ էի սիրում Ծովինարիս: Սովորում էր № 16 դպրոցում և միաժամանակ հաճախում № 1 երաժշտական դպրոց, որը մեծ հաջողությամբ էր նվագում:

[illegible] դաշնամուր [illegible] էր երազում երաժիշտ դառնալ, բայց ավաղ, կիսատ մնաց երազանքը: Ծովինը լրանալու էր 16 տարին, բայց փուլ եկավ № 16 դպրոցը և իր հետ տարավ իմ սիրելի դստերը: Առաջին երգը, որ սովորել էր նվագակցել դաշնամուրի վրա, դա «Երազ երազ այս աշխարհում» [illegible] էր, որ ինձ համար [illegible] դարձավ:

ԱՐՍԵՆ ՄԻՔԱՅԵԼՅԱՆ

ԱՐՏԱԿ ԵՎ ԱՐԵՎԻԿ ՄԻՆԱՍՅԱՆՆԵՐ

ԱՐՏԱԿ ԱՎԵՏԻՔԻ ՄԻՆԱՍՅԱՆԸ ծնվել է 1979 թվականի փետրվարի 5-ին, ԱՐԵՎԻԿ ԱՎԵՏԻՔԻ ՄԻՆԱՍՅԱՆԸ՝ 1981 թվականի սեպտեմբերի 26-ին: Սովորում էին № 9 դպրոցում:

Արտակի և Արևիկի հարազատները իրենց փոքրիկների անունից չափածո տողեր են ձոնել ի հիշատակ աղետի երկրաշարժի անմեղ զոհերի.

Դպրոցը մեզ համար դարձավ գերեզման,
Հավիտյան կորավ մեր կյանքի ճամփան...
Մեր հայրն ու մայրը խելագարի պես,
Մոլոր քայլերով որոնում են մեզ...

ՌԻՄԱ ՎԱՂԱՐՇԱԿԻ ԳԱԼՈՅԱՆ

Ռիման ծնվել էր 1937-ին, Լենինականում: Դպրոցից հետո, ուղիղ 30 տարի անընդմեջ, աշխատում էր կոշիկի № 2 փաբրիկայում: Վայելում էր աշխատանքային ընկերների անկեղծ սերն ու համակրանքը, որին արժանացել էր պարտաճանաչության, ազնվության և անկեղծության համար: Համեստ, խորհրդատու, բարի էր քույրս: Չարաղետ դեկտեմբերի 7-ին էլ սովորականի պես գնաց աշխատանքի և այլևս տուն չվերադարձավ՝ կսկիծ պատճառելով իր հարազատներին, ընկերներին ու բարեկամներին:

Քույր իմ, դու միշտ կլինես, քանի դեռ բաբախում են մեր սրտերը: Անմեղ զոհերից հիշատակը անմահ է...

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

ՂԱՐԱԳՅՈԶՅԱՆՆԵՐ

ԳՈՀԱՐ ՋԱՎԵՆԻ ՂԱՐԱԳՅՈԶՅԱՆԸ ծնվել է 1952 թ., Լենինականում: Ավարտել է Հ. Թումանյանի անվան դպրոցը, ապա կրթությունը շարունակել Մ. Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի ֆիզիկամաթեմատիկական բաժնում:

Աշխատում էր Շիրվանզադեի անվան դպրոցում: Բոլորի կողմից սիրված և հարգված ուսուցչուհի էր Գոհար Ղարագյոզյանը: Ուներ 3 անչափահաս երեխաներ: Երկրաշարժի պահին տանն էր և այդտեղ էլ կնքեց մահկանացուն:

ԿԱՐԻՆԵ ԲՈՒՆՅԱԹԻ ՂԱՐԱԳՅՈԶՅԱՆԸ ծնվել է 1961 թ. Լենինականում: Ավարտել է թեթև արդյունաբերության տեխնիկումը: Ուներ երկու անչափահաս տղաներ: Արժանացել է նույն ճակատագրին, ինչ և Գոհարը:

ՀՐԱՆՈՒՇ ՎԱՐԴԱՆԻ ՂԱՐԱԳՅՈԶՅԱՆԸ ծնվել է 1925 թ., Լենինականում: Ունեցել է աշխատանքային և անձնական ծանր կյանք:

Քառասուն տարի աշխատել է ապակու գործարանում, դժվարին պայմաններում: Աղետի օրը իր տան մեջ դարձավ անմեղ նահատակ:

ՄԱՆՅԱ ԼՅՈՒԴՎԻԳԻ ՂԱՐԱԳՅՈԶՅԱՆԸ ծնվել է 1930 թ., Լենինականում: Հոգսերի ու դժվարությունների բեռան տակ մեծացրել և դաստիարակել է հինգ երեխաների:

Երկար տարիներ աշխատել է կարի № 2 արտադրական միավորման գլխամասային ֆաբրիկայում:

Տարերքի օրը տանն էր և մյուս մերձավորների թվում Մանյան էլ անմեղ զոհ դարձավ:

ԳՐԻՇԱ ՎԱՀԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Մարդ, որ տեսել է երկու կործանարար երկրաշարժ (1926, 1988 թ. թ.): Ավելի ճիշտ վերջինը չտեսավ, 88-ին կըտրըվեց նրա կյանքի թելը:

Գրիշան միշտ քայլել էր կյանքի շիտակ ճանապարհով, ընկերների համար ընկեր էր, խորհրդատու: Թերևս նրանց վստահությունը շահել էր իր բարությամբ, ներողամտությամբ: «Շռանկյունի» թաղամասում նոր բնակարան էր ստացել Գրիշան: Արդեն ամեն ինչ կար հանգիստ ու ապահով ապրելու համար: Ավաղ, առեն ինչ մնաց կես ճանապարհին...

ՄՂՁԱՎԱՆՋ

(Սկիզբը՝ 3-րդ էջում)

Քարերի վրա ու իմ ձեռքերի,
Ու ես տեսնում եմ աչքերիս վրա
Արցունքը մանուկ ՔՐԻՍՏՈՍՆԵՐԻ...
Այդ սուրբ արյունի խաչն իմ ճակատին
Կրկին գիշերվա կեսին արթնացել,
Նրանց հետ նորից, բայց առանց նրանց
Նստել եմ բախտին՝ սառել-մնացել...
Գիշերվա կեսին, գիշերվա սրտում՝
Սիրտս դառնում է աղետյալ գոտի,
Որ ցնցվում է կործանիչ ուժով
Հայոց քիչ արյան մեծ երկրաշարժով...
Եվ իմ ձեռքերը կամարների պես
Փլվում են ծալված ծնկներիս վրա
Եվ համրանում են,
Ինչպես հիմքերին սգավոր ընկած
Վեհ կամարները
Ամենափրկիչ մեծ եկեղեցու,
Որը չփրկեց ու չփրկվեց
Մայր տաճարի պես Անի քաղաքի.—
Պատկերը նույնն է՝ կրկնօրինակված,
Ճակատագիրը՝ կրկնօրինակված՝
Հրապարակում Գյումրի քաղաքի...
Ես կամ ու չկամ...
Երբ կամ ինչպես որ նրանք են արդ՝
Ուրեմն արյան հեծյունն եմ արդեն
Որ հարազատին կանչում է անվերջ
Աղաղակում և բողոքում է,
Աղավաղում ու ողջ-ողջ թաղում է.
Որն հազար անգամ,
Ժամն հազար անգամ...
Իսկ երբ չկամ,
Ինչպես որ չկան նրանք հողեղեն,
Ուրեմն ես էլ նրանց շարքերում
Թաղված եմ արդեն առանց դագաղի...
... Եվ նրանք, սակայն.—
Ոչ մահացել են,
Եվ ոչ էլ զոհվել,
Եվ անգամ բնավ չեն նահատակվել...
Մերթ թվում է թե՝
Անհայտ կորած չեն,
Հայտնի կորած չեն,
Մերթ թվում է թե՝
Կորած անհայտ են,
Կորած հայտնի են,
Մերթ էլ թվում է գալիս են հեռվից,
Մերթ էլ ձայներն եմ լսում մոտիկից...
Ես ամաչում եմ.—
Ինչ-որ ես տեսա Աստված չտեսավ,
Ես ամաչում եմ.—
Թող ների մարդիկ և աստված ների՝
Ասածս պահած եմ, թե՞ ասածս գերի,—
Ես ամաչում եմ իմ ողջ մնալու,
Իմ կորցրածը նորից կորցնելու
Ու չգտնելով ապրելու համար
Երբ զորանամ սա ասել ապրել,
Երբ կարենամ... բայց պիտի ապրել...
Բայց ամաչում եմ.—
Նրանց թաղեցին առանց դագաղի...
Անգամ գիշերով,
Երբեմն նաև չգիտենալով.
Ով՝ ում է թաղում...
Ինչո՞ւ է թաղում...
Շատերի հողին չկաթեց անգամ
Մոր աչքից ընկնող արցունքը աղի...
Հիմա շատերը շիրիմներ ունեն՝
Շիրիմներ չունեն...
Հիմա...
Ինչ հիմա՝ էլ նրանք չկան.
Չկա քաղաքը իմ անիական,
Եվ Երևանի փողոցների մեջ,
Թվում է կյանքը ինձ անիրական...
Մեկ թվում է կամ ու մեկ էլ չկամ
Նրանց պես թաղված առանց դագաղի,
Ու մղկտում եմ՝ դամբանը չգտի
Մորթվող գառան պես Աստծո մատաղի...
Գիշերվա կեսին վեր թռել քնից՝
Նստել եմ բախտին այն Շիրակի հետ,
Այն Շիրակի հետ, որ հիմա չկա
Ու ցնորվում է գիշերը ինձ հետ՝
Նրանց հետ նորից, բայց առանց նրանց.
Ու կրկնվում են պատկերները խենթ՝
Ցոլք խաչերի վրա բարձրացած...
Ցոլք խաչերի թևերին խաչված՝
Ես տեսնում եմ ձեզ աղավնածագեր,
Որ թպրտում եք ձեր արյունի մեջ,
Ձեզ թպրտում եք աչքերիս առաջ
Ճերմակ բեհեզով ձեր արյունոտված...
Ու ցնորվում է գիշերը ինձ հետ,
Երբ ես տեսնում եմ գլուխս հանկարծ՝
Ընկած հատակին, ոտքերիս առաջ՝
Ցոր-վերքի չքեղ գմբեթի նման...

ՉԱՐԺԱՆԱՑԱՆ ԱՆԳԱՄ ՇԻՐԻՄԻ

Տարերքը դժոխքի էր վերածել փլված շենքերը, դարձել հրո ճարակ, կատաղյալ գեհեն: Մարդիկ մխիթարվում էին, երբ օրեր ու շաբաթներ տևած անդադրում աշխատանքով, համառ պեղումներով գտնում, հայտնաբերում էին իրենց հարազատների ու մերձավորների դիակները, կարողանում էին դժոխային այդ պայմաններում հուղարկավորել նրանց, արժանացնել մայր հողի, գերեզմանի, որոնց երբեմն-երբեմն այցի գալը մի յուրատեսակ մխիթարություն էր մերձավորների համար: Սակայն դրան էլ չարժանացանք ես և որդիս՝ Հրաչյա Սանթրոսյանը...

Կինս՝ ՀԱՍՄԻԿ ՀԱԿՈԲԻ ՍԻՄՈՆՅԱՆԸ, ծնվել է 1933թ. Լենինականում: Նախնական կրթությունը ստացել է Շահումյանի անվան դպրոցում, ապա նրան հայոց լեզվի և գրականության մասնագետ և մանկավարժ դառնալու սերը տարել է Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտի բանասիրական ֆակուլտետը, որն ավարտել է 1950-ական թվականներին և նշանակվել ուսուցիչ Սպիտակի շրջանի Նալբանդ գյուղում: Կյանքի վերջին քառորդ դարը Հ. Սիմոնյանը աշխատում էր ժողկրթբաժնի № 18 մանկապարտեզում, աշխատում մեծ նվիրումով, արժանանալով գործընկերների, ծնողների ու մերձավորների հարգանքին ու համակրանքին: Տարիների ընթացքում նա հազարավոր սաներ է կրթել ու դաստիարակել, որոնց մեջ քիչ չեն անվանի մարդիկ: Բազում իղձեր ու երազանքներ ուներ, որոնք աղետի հետևանքով մնացին թերի: Ընդհատվեց մի մեծ, բեղմնավոր կյանք:

Հարսս՝ ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ ԱՂԱՍՈՒ ՍԱՆԹՐՈՍՅԱՆԸ (ՋՈՒՀԱՐՅԱՆ), ծնվել է 1959 թ. հունվարի 6-ին, Լենինական քաղաքում: Սովորել և ավարտել է № 9 միջնակարգ դպրոցը, ապա կրթությունը շարունակել մանկավարժական ուսումնարանում: Աշխատանքային մկրտությունը ստացել է № 18 մանկապարտեզում: Հետո երեխաների հոգսը չթողեց Շահանդուխտին աշխատել: Աղետի օրը կարծես կանխազգում էր գալիքը և հորդորում էր ամուսնուն աշխատանքի չգնալ, մնալ տանը, իր մոտ: Որբի անուրախ մանկություն էր ունեցել և նոր միայն սկսել էր ամուսնով և սիրասուն երեխաներով ուրախանալ, վայելել երջանկությունն ու կյանքի քաղցրությունը:

Ավագ թոռնիկս՝ ԱՆՆԱ ՀՐԱՉԻ ՍԱՆԹՐՈՍՅԱՆԸ ծնված 1982 թվականի մարտի 6-ին, իմ ամենասիրելի թոռնիկն էր, սիրելի այնպես, ինչպես մեր գաստու ծառի առաջին բարը, երկար սպասված քաղցրահամ պտուղն է լինում: Ուշիմ և խելացի երեխա էր: Չհասցրեցի ընդմիջմանը շուտ տուն գալ, թոռնիկիս ստիպմամբ զբոսանքի կհանեի: Ի՞նչ իմանայի... Մինչև հասա մեր շինությունը, այն վերածվել էր փլատակի:

Իր յուրատեսակ քաղցրությունն ուներ տան ամենափոքրն ու արու թոռս՝ ԳԵՎՈՐԳԸ, որ իմ անունն էր կրում: Ծնվել է 1985 թվականի հունվարի 1-ին: Անմեղ թռչնակս նոր միայն սկսել էր ճռվողել, քայլել ու վազվզել, առաջին չարաճճիությունները անել, երբ վրա հասավ ահավոր աղետը:

Չորս անմեղ զոհ, որ ապրեցին Հաղթանակի № 44 շենքի № 66 բնակարանում՝ վերքի խոր ակոս բանալով իմ և որդուս մնացող հոգիներում:

ԺՈՐԱ ՍԱՆԹՐՈՍՅԱՆ

ՄԱՆԻԿ ՍԱՐԳՍԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ (ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ)

Ծնվել էր 1950 թ. մարտի 10-ին, Լենինական քաղաքում: Գարնանն էր ծնվել և բնավորությամբ էլ ինքը՝ գարուն էր: Մանիկը դասարանից-դասարան փոխադրվել էր գովասանագրերով և բարձր առաջադիմությամբ ավարտել դպրոցը, հետո՝ Լենինականի բժշկական ուսումնարանը: Նա երեք զավակների մայր էր: Կատարելով իր մայրական սուրբ պարտքը՝ իր բալիկներին մեծացնելուց հետո, 1976 թվականից աշխատում էր ծննդատանը որպես մանկական քույր: Մանիկը գիտեր այն գաղտնիքը, թե ինչպես պետք էր աշխատել նոր աշխարհ եկած անմեղ մանկիկների հետ... 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ին, կյանքի 38-րդ տարում, հազարավոր անմեղների հետ նահատակվեց քույրիկս աշխատաժամին՝ բնության տարերքի անխնա հարվածից՝ հավատարիմ մնալով Հիպոկրատի երդմանը:*

ԼՈՒԻԶԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՍԻԼՎԱ ՍՏԵՓԱՆԻ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

(1958—1988)

Նա ընդամենը 30 գարուն հասցրեց տեսնել: Եվ նրան ճանաչողները այսօր էլ չեն կարողանում հաշտվել այն մտքի հետ, որ հմայիչ, ժպտադեմ Սիլվան այլևս չկա: Սիրում էին կոլեկտիվում նրան և առաջին հերթին ազնիվ, մարդկային ու ընկերասեր լինելու համար:

Ծնվել է 1958 թվականին, Կումայրիում: Սովորել է № 17 երկարօրյա դպրոցում, որը գերազանցությամբ ավարտելուց հետո ուսումը շարունակել է № 47 ուսումնարանում և թեթև արդյունաբերության տեխնիկումում: Աշխատում էր № 2 կարի արտադրական միավորումում: Այստեղ էլ կնքեց իր մահկանացուն: Վատ երազ էր տեսել: Դեկտեմբերի 7-ի առավոտյան հորդորում էր մորը, լացակումած խնդրում աշխատանքի չգնալ: Երանի ինքը չգնար... Ո՞վ կմտածեր, որ ընքուշ Սիլվան վերջին անգամ էր տանից դուրս գալիս:

ԿԱՐԻՆԵ ՆՈՐԱՅՐԻ

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ծնվել է 1957 թ. Ախուրյանի շրջանի Ղարիբջանյան գյուղում, բանվորի ընտանիքում: 8-ամյակը բարձր գնահատականներով ավարտելուց հետո կրթությունը շարունակեց Լենինականի Ղարիբջանյանի անվան միջնակարգ դպրոցում: 1974 թ. նույնպես բարձր գնահատականներով ավարտեց միջնակարգը: 1976-ին ընդունվեց պոլիտեխնիկական ինստիտուտի մեխանիկական ֆակուլտետ և 1981 թ. ավարտեց քնստիտուտը: Նույն թվականին աշխատանքի անցավ գուլպիդենի ա/մ-ում որպես ինժեներ-տնտեսագետ: Կարինեն ոսկե ձեռքեր ուներ և ճարտար երևակայություն: Այնպիսի զգեստներ էր կարում, որ մարդու ճաշակը չէր գալիս, թե ձեռքն է կարել, լավ անեղնագործում և գործում էր: Անցել է երկու տարի, բայց ընկերուհիները միշտ հիշում են նրա բարի ժպիտը ու լավ գործերը: Նրանց տուն մտնելիս, քեզ զգում էիր հեքիաթային աշխարհում: Նա իր ոսկե ձեռքերով խնամում ու բազմացնում էր շուրջ հարյուրից ավելի ծաղկատեսակներ ու կակտուսներ: Կարինեն այնքան բարի էր ու հոգատար, որ այդ չարագույժ պահին ժամանակ փրկեց իր ընկերուհուն, որն այդ ժամանակ հղի էր, իսկ ինքը հավերժ փակեց աչքերը՝ դեռ կյանքն առջևում...

ԳԱՐԵԳԻՆ (ԳԱՐԻԿ)

ԳԱՐՈՒՇԻ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

(Պատմում է կինը)

Գարիկը ծնվել էր 1960-ին: Մասնագիտությամբ ռադիոտեխնիկ էր, շատ էր սիրում այդ գործը: Աշխատում էր վերլուծական սարքերի փորձնական գործարանում, մոնտաժող էր: Երազում էր մեր չորսամյա որդուն՝ Արթուրին, իր մասնագիտության գաղտնիքները փոխանցել: Սակայն ահավոր աղետը կտրեց նրա կանաչ կյանքի թելը, թերի թողեց բոլոր երազանքները:

...Այդ օրը աշխատավայրում էր: Երբ շենքը ցնցվեց, շատերի հետ վազեց դեպի ելք, դեպի աստիճաններ: Եղան մարդիկ, որ զգուշաբար հեռու մնալ խարխուլ կառուցած ու վթարային աստիճաններից, սակայն... ուշ էր: Հենց այդտեղ էլ նա կընքեց իր մահկանացուն:

Եթե աշխարհում հրաշք լիներ ու Գարիկը խոսեր, ապա երևի ասեր հետևյալը. «Ես՝ ծնողասեր մի որդի, ձեզ եմ թողել երկուսը: Մեկն ինձ նման՝ համեստ ու բարի, մյուսը՝ խոհեմ ու մարդասեր: Սիրեցեք ու փայփայեցեք իմ որբերին, նվիրվեք նրանց այնպես, ինչպես ես էի ձեզ նվիրված...»:

ԱԼՎԱՐԴ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՄԿՐՏԻՉ ՀԱԿՈԲԻ

ՆԱԽՇՔԱՐՅԱՆ

Ծնվել է 1951 թվականին: Ավարտել է Հովհ. Թումանյանի անվան № 13 միջնակարգ դպրոցը: Դպրոցի համեստ սանը դարձել էր նույն կրթօջախի պարտաճանաչ և խստապահանջ ուսուցիչը: Դասավանդում էր կերպարվեստ: Անմնացորդ նվիրված էր մանկավարժի սուրբ գործին: Նրա տարերքը գույների և երանգների երազային աշխարհն էր: Արվեստի անխոնջ նվիրյալ էր և գեղեցիկի խենթարկու: Գեղարվեստի նրկատմամբ ունեցած ջերմ սերը կաթիլ առ կաթիլ սերմանում էր իր սաների հոգիներում: Մկրտիչը նաև գործվացութ ծնող էր և հոգատար ամուսին: Շատ անելիքներ ուներ, և անհանգիստ հոգին շտապում էր: Աշխատում էր ամեն ինչ շուտ վերջացնել. գուցե կանխազգո՞ւմ էր անհեռանկալելին: Անչափ տխուր էր կյանքի վերջին օրերին: Երազանքների և ստեղծագործական որոնումների կես ճանապարհին ընդհատվեց Մկրտիչի ջահել կյանքը: Նա իր ազնվությունն ու բարությունը, երազներն ու որոնող միտքը լիաբուռ շաղ տվեց իր սիրասուն որդիների հոգիներում: Եվ նրա երկու զավակները այսօր հպարտ ու վստահ քայլում են իրենց հայրիկի բացած ակոսներով...

ԾՈՎԻԿ ԱՂԱՍԻ

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ

Ծնվել է 1945 թվականին: Ավարտել է Ե. Չարենցի անվան № 25 միջնակարգ դպրոցը: Կրթությունը շարունակել է Երևանի Բրյուսովի անվան ռուսաց և օտար լեզուների մանկավարժական ինստիտուտում: Ծովիկը Հովհ. Թումանյանի անվան № 13 միջնակարգ դպրոցի ֆրանսերենի ուսուցչուհի էր: Նրբանաշակ էր, բարեկիրթ՝ օժտված մանկավարժին հատուկ տակտով և վարվեցողությամբ: Սիրում էր մանուկների անհոգ աշխարհը, ներողամտությամբ էր վարվում սաների մանկական չարաճճիություններին: Սիրում էին նրան երեխաները: Ուսուցչուհին ամենուր շրջապատված էր աշակերտներով:

Սիրում էր իր զավակներին, մանկան նման ուրախանում նրանց փոքրիկ հաջողություններով: Նոր էր ամուսնացրել ավագ որդուն, շտապում էր կատարել ջահել տատիկի իր պարտականությունները, բայց առաջ կրծքին սեղմել առաջնեկ թոռնիկին, բայց չհասցրեց: Հանգավ չար ակնթարթում կարոտ կյանքին: Նրա հոգու արդար լույսով օրեցօր մեծանում է ու հասակ առնում այնքան երազած թոռնիկը...

ՄԱՐԳԱՐ ԱԲՐԱՀԱՄԻ

ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Մ. Մելքոնյանը ծնվել էր 1926-ին, թուրք ջարդարարներից մազապուրծ փրկված մշեցի հայ գաղթականի ընտանիքում: Պատանեկան հասակից աշխատել է Կումայրիի կենցաղսպասարկման ոլորտում: Նա հրմուտ վարսավիր էր: Սիրում էր իր աշխատանքը, միշտ կարգապահ, նվիրված իր գործին, վայելում էր թե՛ աշխատակիցների, թե՛ հաճախորդների համակրանքը: Ու աշխատանքի մեջ էլ: Տերյան և Հաղթանակի փողոցների բարձրահարկ շենքի առաջին հարկի վարսավիրանոցում զոհվեց աղետից վայրկյաններ անց: Երկրաշարժից մեկ օր առաջ տնեցիներին ասել էր. «Ամառը ծնվել եմ, ձմեռքին էլ կմեռնեմ: Ժամքը եկավ, Գյումրին ավերեց...»:

Տարօրինակ է, սակայն պարզվում է, որ չարաբաստիկ այն դեկտեմբերին իր մահկանացուն գուշակել էր ոչ միայն նա:

Բարի, հումորով և կյանքով լի մարդ էր վարպետ Մարգարը: Նրա հիշատակը երկար կապրի ինչպես հարազատների, այնպես էլ հարևանների, ծանոթների սրտերում:

Լուսանկարները՝ Վ. ԽՈՏՈՎԻ

Ծնունը, անունը կոչվեց դարձյալ երկրաշարժից ավերված վանքի անունով...

ՏԱԹԵՎԻԿ ԱԼԲԵՐՏԻ ՍԱՎԴԱԼՅԱՆԸ ծնվել էր 1974 թ. օգոստոսի 22-ին: Միշտ դժգոհում էր, որ ծննդյան օ-

ՈՒՐ ԷՐ ՏԵՐԸ, ՉՏՎԵՑ ԹԵՎԵՐ

րերը դպրոցում և իր ընկերուհիների հետ չի անցկացնում: Ի՞նչ իմանար, որ սիրելի դպրոցն իր ու իր ընկերուհիների համար դառնալու էր...

Դեռ հինգ տարեկան էր, երբ նրանց տուն այցելեց № 10 դպրոցի ուսուցիչ Տ. Սեֆերյանը, որն անմիջապես նկատեց երեխայի ընդունակությունները և նրան տարավ № 10 դպրոց:

Տաթևիկն ուսման գերազանցիկ էր, մոլի գրքասեր: Գերազանց էր սովորում նաև երաժշտական դպրոցում: Չընդառած շատերի թախանձանքին, չշարունակեց երաժշտական կրթությունը, որովհետև նպատակը մեկն էր. լինել հայոց լեզվի ու գրականության ուսուցչուհի, այնպիսին, ինչպիսին էր իր ուսուցչուհի Անդա Խաչատրյանը:

Ծնողները հիշում են ֆրանսերեն լեզվով նրա դերակատարումները, նրա դասընկեր-խաղընկերներին, որոնց ժպիտները քարացան ու հուշ դարձան լուսանկարներում, իսկ ձայները՝ հարազատների հոգում:

Իջան դպրոցի կամարները՝ իրենց տակ առնելով հարյուրավոր ուսյալ և անմեղ էակների. ո՞ւր էիր այդ ժամանակ, տեր իմ... Ինչո՞ւ նրանց չտվեցիր թևեր...

Նրանք միշտ և ամենուր միասին էին ու միասին էլ հեռացան այս աշխարհից:

ԱՆԱՀԻՏ ԱԼԲԵՐՏԻ ՍԱՎԴԱԼՅԱՆԸ ծնվել էր 1976 թ.

ՆԱ ՄԱՅՐ ԴԱՌՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԷՐ ԾՆՎԵԼ

նոյեմբերի 27-ին: Սովորում էր № 10 դպրոցի 6-րդ դասարանում:

Երբ մարդիկ սիրում էին քրոջը՝ Տաթևիկին և խոսում նրա գեղեցկության մասին, փոքրիկ գեղաչ Անահիտը, որն ասես նրա ստվերում էր մնում, մի օր էլ, մի այդպիսի պահի բացականչեց. «Իմ Տաթևս է, իմ սիրուն Տաթևս...»:

Անահիտն ուներ խոր ու թախծոտ սև աչքեր: Դժգոհում էր շատ բաներից: Ինքնամփոփ էր ու շատ խոնարհ:

Նա իր մոր՝ Արմենուհու փոքրացված կրկնօրինակն էր, խակական հայուհի, կանացի, կոկիկ ու մաքրասեր, նուրբ ու ճշտախոս, և ամենաակնառուն՝ երեխասեր: Անչափ սիրում էր ու գրկում ցանկացած երեխայի, գուրգուրում էր՝ կարելով լաթը, կերակրում ու փոխում շորերը, ժամերով, առանց հոգնելու, զբաղվում նրանց հետ:

Պապի կոչած «Աննա խանը» անփոխարինելի մայր կլիներ, եթե չլիներ այդ սև ճակատագիրը...

ԳՐԻՇԻԿ ՌՈԲԵՐՏԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Ծնվել է 1971 թ. հուլիսի 4-ին, Լենինականում: Սովորել է Ստ. Շահումյանի անվան դպրոցում, այնուհետև Ախուրյանի ուսումնարանի փականագործների խմբում: Հենց այս ուսումնարանի 3-րդ (վերջին) կուրսում էր: Չորեքշաբթի օր էր: Նա դաս չուներ, պրակտիկայի ժամ ուներ ու մնաց տանը, իր շատ հասակակիցների նման զոհ դառնալով ահեղ տարերքին:

Խաղաղ քնած էր, երբ շենքը փլվեց: Գտան 7-րդ օրը: Մանուկ հասակից շատ չարաճճի էր, բայց նաև խելացի: Ուներ սուր հիշողություն: Մի անգամ տեքստիլի № 2 մանկապարտեզում, երբ դաստիարակչուհու արձակուրդի ընթացքում նոր փոխարինող էր եկել և մատյանը մոռացել բերելու, Գրիշիկից էր հարցրել խմբի բոլոր երեխաների անուն-ազգանունները: Լավ երեխան անուն առ անուն ճանաչում էր շենքի բոլոր մարդկանց, անգամ նրանց հանդիպող ծանոթներին ու բարեկամներին: Տանը նստած, առանց [illegible], ճիշտ ասում էր դրսում անցնող մեքենաների համարները, տիրոջ անունը և այլն: Իր տարիքին անհամապատասխան հմտությամբ էր մեքենա վարում:

Կորստյան ցավն այժմ էլ մրմռում է ծնողների սրտում: Անմոռաց այդ վիշտը...

ԱՂԱՍԻ ԵԳԱՆՅԱՆ

ՆՐԱՆՔ ՉԿԱՆ, ԲԱՅՑ ՆՐԱՆՔ ԴԵՌ ԿԱՆ...

Դեկտեմբերի յոթ, դու մահ ու մրմունջ,
Այդ օրը ամպ ու մշուշ էր հագել,
Բոլոր կողմերից ձայներ էր լսվում,
Մահազդու ձայներ, ցավատանջ ճիչեր:
Եվ ես մոլորված գառնուկի նման
Փլված շենքերում փնտրում էի լույս,
Սակայն չգտա հարազատներիս,
Եվ շունն էլ, շունն էլ թաթերով իր վարժ
Դուրս էր շպրտում ավազահողը,
Որ փրկեր մարդուն իր տիրոջ սիրով,
Եվ հառաչումով աղերս իր հաչով
Հույս էր մատուցում մոլորյալներին:
Ուրոր է հիմա.—մտածում էի ես
Գրողների տան այն երկրորդ հարկից,
Իմ սպասումի հոգետանջ պահին
Դուրս կգան նրանք՝ ընկերներս իմ
Իմ ընկերները՝ հոգու և գրչի,
Բայց ո՞ւր են. և՛ կան, և՛ չկան նրանք,
Որ մինչև օրս փնտրում եմ ցավով
Երկրաշարժի զոհ կորուսյալներին:
Ամեն առավոտ և ուշ երեկո,
Իմ հիշողության թելը կծկելով,
Աղոթում եմ Ձեզ, իմ անմեղ զոհեր:
Հիմա գիշեր է, ես ու գիշերն ենք
Մնացել արթուն, անհուն մղկտում,
Բայց նրանք չկան, բայց նրանք դեռ կան...

ՏԱԳՆԱՊԱԼԻ ՀԵՌԱԽՈՍ

Չնայած կապի ծառայության կոչին՝ հնարավորության սահմաններում քիչ օգտվել հեռախոսակապից, խմբագրությունում (և ոչ միայն խմբագրությունում) չեն լռում հեռախոսազանգերը: Տագնապած մարդիկ փորձում են որևէ կերպ լուր ստանալ աղետյալների մասին, իրենց կսկիծն են հայտնում տուժածներին, օգնություն են առաջարկում, կարծիք հայտնում ստեղծված խառնաշփոթ իրավիճակից արագ դուրս գալու: Ահա երեկ ստացած հեռախոսազանգերից մի քանիսի սղագրությունը:

ՄԻԽԱՅԻԼ ՎԵՐԺԲԱ. (Վոլգոգրադ) լրագրող.— Բոլորիս ցնցեց աղետալի լուրը: Գարնանը Հայաստանում ես տեսա արդարության համար պայքարի ելած կուռ շարքերով մարդկանց, և հիմա մեկիկ-մեկիկ փորձում եմ հիշողությանս մեջ վերականգնել այդ դեմքերը: Նրանցից շատերը երևի չկան... Ընդունեք մեր խորին ցավակցությունները: Մենք ձեզ հետ ենք, սիրելի հայաստանցի եղբայրներ ու քույրեր: Դեկտեմբերի 8-ի լույս 9-ի գիշերը հատուկ ուղերթով ինքնաթիռը Վոլգոգրադից Հայաստան բերեց բժիշկների 3 խումբ՝ առաջին օգնության համար, իր հետ ունենալով անհրաժեշտ իրեր և սարքավորումներ: Վոլգոգրադի բնակսոցբանկում բացվել է հատուկ հաշիվ տուժածներին օգնելու նպատակով:

ԳԵՎՈՐԳ ԿՈՊԱԼՅԱՆ.— Առաջարկում եմ տարերային աղետին զոհ գնացած մեր հայրենակիցների համար իրենց բնակավայրերում եղբայրական գերեզման ստեղծել՝ նշելով բոլորի անունները

ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԻՆ ԴԺԲԱԽՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ՉԵՆՔ ԹՈՂՆԻ

ՏԱՇՔԵՆԴ, 8 դեկտեմբերի (ՏԱՍՍ-ի թղթակից Ի. Խիսամով): Ուզբեկստանի աշխատավորները խոր ցավով ընդունեցին Հայաստանում տեղի ունեցած երկրաշարժի լուրը: Հանրապետության Կարմիր մահիկի ընկերությունը միջոցներ է հանգանակում տուժած եղբայրներին օգնելու համար: Դրա համար Տաշքենդում հաշվարկային հատուկ հաշիվ է բացված: Այսօր առավոտյան ընկերության անունից Հայաստան ուղարկվեց առաջին դրամական փոխանցումը՝ 12 հազար ռուբլի:

— Ուզբեկստանի բնակիչների համար, որոնք վերապրել են Տաշքենդում, Գազլիում և Ֆերգանայի հովտում տեղի ունեցած ողբերգական երկրաշարժերը, առանձնապես մոտիկ ու հասկանալի է հայ եղբայրների վիշտը,—ասում է հանրապետության Կարմիր մահիկի ընկերության կենտկոմի նախագահ Ռ. Վահիդովան:—Մենք հիշում ենք այն անշահախնդիր օգնությունը, որ դժվարին օրերին մեզ ցույց տվեց ամբողջ երկիրը: Այսօր մենք ընդունեցինք դիմում, որով կոչ արեցինք ներգրավել հասարակայնության բոլոր ուժերը և անհրաժեշտ օգնություն ցույց տալ երկրաշարժից տուժածներին, նրանց տալ օթևան, ապահովել հագուստով, սննդով ու դեղորայքով: Ամենևին չենք կասկածում, որ այդ կոչը համաժողովրդական պաշտպանություն կգտնի:

«ԿՈՒՄԱՅՐԻ» ԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ
ԿՈՒՄԱՅՐԻԻ ՔԱՂՀՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ, ՄԱՅԻՍՅԱՆ Փ. 47